Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

4 септември 2025 година*

„Преюдициално запитване — Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (CEEP) — Клауза 4 — Принцип за недопускане на дискриминация — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Почетни магистрати и редови магистрати — Клауза 5 — Мерки за предотвратяване и санкциониране на злоупотребата при използването на срочни договори — Директива 2003/88/ЕО — Член 7 — Право на платен годишен отпуск — Член 31 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Процедура за атестиране с цел окончателно потвърждаване на длъжност почетен магистрат — Отказ ex lege от претенции, произтичащи от длъжността на почетен магистрат, изпълнявана преди процедурата за атестиране — Загубване на право на платен годишен отпуск, предоставено от правото на Съюза“

По дело C-253/24 [Pelavi] [i]

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Corte d’appello di L’Aquila (Апелативен съд Аквила, Италия) с акт от 4 април 2024 г., постъпил в Съда на 9 април 2024 г., в рамките на производство по дело

Ministero della Giustizia

срещу

NZ,

при участието на:

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS),

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: I. Jarukaitis, председател на състава, K. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от четвърти състав, N. Jääskinen, Ал. Арабаджиев (докладчик) и R. Frendo, съдии,

генерален адвокат: J. Kokott,

* Език на производството: италиански.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за NZ, от P. Perna, avvocata,

– за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от L. Fiandaca и G. Santini, avvocati dello Stato,

– за Европейската комисия, от S. Delaude и D. Recchia, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време (ОВ L 299, 2003 г., стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 3), на клаузи 4 и 5 от Рамковото споразумение за срочната работа, сключено на 18 март 1999 г. (наричано по-нататък „Рамковото споразумение“), което се съдържа в приложението към Директива 1999/70/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (CEEP) (ОВ L 175, 1999 г., стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 129), както и на членове 31 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Ministero della Giustizia (Министерство на правосъдието, Италия), работодател, и NZ, почетен магистрат, относно последиците, произтичащи от участието на NZ в процедура за атестиране, за да бъде окончателно потвърдено назначението ѝ на тази длъжност.

Правна уредба

Правото на Съюза

Рамковото споразумение

3 Клауза 2 от Рамковото споразумение, озаглавена „Приложно поле“, предвижда в точка 1:

„Настоящото споразумение се прилага за работници на срочни трудови договори, които имат трудов договор или трудово правоотношение определени от закон, колективен трудов договор или практика във всяка държава членка“.

4 Клауза 4 от Рамковото споразумение е озаглавена „Принцип на недискриминация“ и в точка 1 предвижда:

„По отношение на условията за наемане на работа, работниците на срочни трудови договори не се третират по по-неблагоприятен начин спрямо работници на постоянен трудов договор за сравнение, само защото имат срочен договор или правоотношение, освен ако различното третиране не е оправдано от обективни причини“.

5 Съгласно клауза 5 от Рамковото споразумение, озаглавена „Мерки за предотвратяване на злоупотребата“:

„1. За да предотвратят злоупотреба, която произтича от използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения, държавите членки, след консултация със социалните партньори в съответствие с националното законодателство, колективните трудови договори или практика, и/или социалните партньори, когато няма еквивалентни правни мерки за предотвратяване на злоупотребата, въвеждат, по начин, който отчита специфичните сектори и/или категории работници, една или повече от следните мерки:

а) обективни причини, които оправдават подновяването на такива договори или правоотношения;

б) максималната обща продължителност на последователните срочни трудови договори или правоотношения;

в) броят на подновяванията на такива договори или правоотношения.

2. Държавите членки след консултация със социалните партньори и/или социалните партньори, когато е подходящо, определят при какви условия срочните трудови договори или правоотношения:

а) се приемат за „последователни“;

б) се приемат за договори или правоотношения с неопределена продължителност“.

Директива 2003/88

6 Член 7 от Директива 2003/88, озаглавен „Годишен отпуск“, предвижда в параграф 1:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици в съответствие с условията за придобиване на право и предоставяне на такъв отпуск, предвидени от националното законодателство и/или практика“.

Италианското право

7 Член 29, алинеи 1—3, 5 и 9 от Decreto legislativo n. 116 — Riforma organica della magistratura onoraria e altre disposizioni sui giudici di pace, nonché disciplina transitoria relativa ai magistrati onorari in servizio, a norma della Legge 28 aprile 2016, n. 57 (Законодателен декрет № 116 за структурната реформа на системата на почетни магистрати и други разпоредби относно мировите съдии, както и преходна нормативна уредба, приложима за почетните магистрати на активна служба, в изпълнение на Закон № 57 от 28 април 2016 г.) от 13 юли 2017 г. (GURI, бр. 177 от 31 юли 2017 г., стр. 1), както е изменен с Legge n. 234 — Bilancio di previsione dello Stato per l’anno finanziario 2022 e bilancio pluriennale per il triennio 2022-2024 (Закон № 234 за прогнозен държавен бюджет за бюджетната 2022 г. и многогодишен бюджет за периода 2022—2024 г.) от 30 декември 2021 г. (GURI, бр. 310 от 31 декември 2021 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Законодателен декрет № 116/2017“), гласи:

„1. Назначенията на почетните магистрати, които са на служба към датата на влизане в сила на настоящия декрет, могат да бъдат потвърдени при подаване на заявление до навършване на 70 години.

2. Почетните магистрати, които са на служба към датата на влизане в сила на настоящия декрет, чието назначение не бъде потвърдено, тъй като не са подали заявление или не са преминали успешно процедурата за атестиране по алинея 3, имат право — без да се засяга правото им на отказ — на надбавка в размер съответно на 2 500 евро бруто, преди приспадане на данъчните удръжки, за всяка година работа, през която магистратът е участвал в заседания в продължение на най-малко 80 дни, и на 1 500 евро бруто, преди данъчните удръжки, за всяка година работа, през която магистратът е участвал в заседания в продължение на по-малко от 80 дни, но във всички случаи в рамките на общ лимит на служител в размер на 50 000 евро бруто, преди данъчните удръжки. Прослуженото време за периоди, надвишаващи шест месеца, се приравнява на една година за целите на изчисляването на дължимата надбавка по предходното изречение. Получаването на надбавката води до отказ от всякакви други претенции от какъвто и да е вид, произтичащи от прекратяването на функциите на почетен магистрат.

3. За целите на потвърждаването, посочено в алинея 1, Висшият съдебен съвет организира с решение три отделни процедури за атестиране, които да се провеждат ежегодно през тригодишния период 2022—2024 г. Те се отнасят за почетните магистрати, които са на служба и към датата на влизане в сила на този декрет имат прослужен съответно:

a) над 16 години стаж;

b) между 12 и 16 години стаж;

c) по-малко от 12 години стаж.

[…]

5. Заявлението за участие в процедурите за атестиране по алинея 3 предполага отказ от всякакви други претенции от какъвто и да е вид, произтичащи от изпълнението на предходната длъжност на почетен магистрат, без да се засяга правото на обезщетение по алинея 2 в случай на непотвърждаване.

[…]

9. Почетните магистрати, които са на служба към датата на влизане в сила на настоящия декрет, преустановяват службата си, ако не подадат заявление за участие в процедурата за атестиране по алинея 3“.

8 Тази разпоредба влиза в сила на 1 януари 2022 г.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

9 От 14 февруари 2001 г. NZ упражнява функциите на почетен съдия в Tribunale di Vasto (Районен съд Васто, Италия). Първоначално назначението ѝ на длъжността е за срок от три години, продължавано и подновявано на всеки четири години до 13 декември 2022 г. На последната дата назначението ѝ на тази длъжност е потвърдено окончателно до навършване на 70 години, в изпълнение на член 29 от Законодателен декрет № 116/2017, който въвежда възможността за почетните магистрати на служба към 1 януари 2022 г. да заявят участие в процедура за атестиране за целите на окончателното потвърждаване на назначаването им на длъжност.

10 От 14 февруари 2001 г. до 13 декември 2022 г. NZ е получавала надбавки, изчислени в частност въз основа на броя на проведените съдебни заседания.

11 NZ не е заседавала през съдебните ваканции, определени в националната правна уредба, от 1 до 31 август всяка година. Следователно през тези периоди тя не е получавала надбавки.

12 Тъй като е била вписана и в адвокатския регистър, NZ е могла да продължи да упражнява, успоредно с това и до 13 декември 2022 г., адвокатска професия в съдебен район, различен от този на съда, в който е била на служба.

13 Като адвокат тя е осигурена по схемата за задължително социално осигуряване, управлявана от Cassa Nazionale Forense (Национална социалноосигурителна каса на адвокатите, Италия). На това основание тя е трябвало да заплаща вноски, чийто размер е в зависимост от доходите ѝ от адвокатска дейност, а също и от надбавката за функциите ѝ като почетен магистрат.

14 Тъй като счита, че незаконно е била третирана различно по отношение на възнаграждението за функциите си преди влизането в сила на член 29 от Законодателен декрет № 116/2017 и окончателното потвърждаване на назначението ѝ на длъжност почетен магистрат, NZ предявява пред първата съдебна инстанция иск с цел за функциите, изпълнявани като почетен съдия, да ѝ бъде признато качеството „работник или служител“

по смисъла на италианското право или качеството на „работник“ по смисъла на правото на Съюза, вследствие на което — и правото ѝ да се ползва от икономическо и правно третиране, равностойно на това на работниците, изпълняващи сравними функции на служба в Министерството на правосъдието, включително, що се отнася до почивните дни, годишните отпуски, отпуските по майчинство и болничните отпуски, обезщетенията за заболяване и злополука, обезщетението при прекратяване на договора, социалната закрила и застраховката. Тя иска и обезщетение за вредите, които твърди, че е претърпяла поради неспазване на задълженията, предвидени от правото на Съюза в областта на отпуските, отпуските по майчинство и всеки друг вид закрила. По-нататък, NZ иска тази юрисдикция да установи, че това министерство е злоупотребило, като многократно е използвало по отношение на нея срочни трудови договори, и да осъди посоченото министерство да поправи вредите, причинени на NZ вследствие на това.

15 С решение от 14 март 2022 г. първоинстанционният съд уважава иска частично. Той постановява, че при упражняването на функциите си на почетен магистрат NZ трябва да бъде квалифицирана като „работник“ по смисъла на правото на Съюза и има право да получава същото възнаграждение като изплащаното на редови магистрат. Тази юрисдикция обаче приема, че въпросната квалификация не е от естество да ѝ предостави правото на осигурено лице към Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (Национален осигурителен институт, Италия), по схемата за социално осигуряване на държавните служители, при липсата на служебно правоотношение. Вследствие на това посочената юрисдикция осъжда Министерството на правосъдието да изплати на NZ възнагражденията, дължими за периода, предхождащ нейния иск, в рамките на петгодишната погасителна давност. По-нататък, същата юрисдикция счита, че е налице злоупотреба при подновяването на срочното трудово правоотношение на NZ, и осъжда това министерство да поправи вредите, претърпени от NZ, в размер на девет месечни заплати, които се плащат на редови магистрат.

16 Министерството на правосъдието обжалва това решение пред Corte d’appello di L’Aquila (Апелативен съд Аквила, Италия), запитващата юрисдикция, като оспорва както съпоставимостта на функциите на почетен магистрат с тези на редови магистрат, така и злоупотребата при използването на срочни договори.

17 NZ подава насрещна жалба, в която оспорва направената от първоинстанционния съд квалификация на нейните претенции като искания за възнаграждение, а не за обезщетяване, а също и прилагането на петгодишна, а не на десетгодишна погасителна давност, което произтича от тази квалификация. Тя оспорва и факта, че квалифицирането ѝ като „работник“ по смисъла на правото на Съюза не ѝ давало право да се ползва от социалноосигурителния режим към INPS.

18 В хода на производството по обжалване NZ завършва процедурата, която предвижда възможността за почетните магистрати, които са на служба към 1 януари 2022 г., да заявят участие в процедура за атестиране по член 29, алинея 3 от Законодателен декрет № 116/2017.

19 С така потвърдено назначение като почетен магистрат, от 13 декември 2022 г. NZ получава фиксирано възнаграждение, изчислено въз основа на заплатата на държавен служител в Министерството на правосъдието, съдебна надбавка и ваучери за храна. Това възнаграждение се изплаща и през периода на съдебните ваканции, през който тя не

упражнява дейност. По-нататък, тъй като е избрала режима на изключителност на почетните функции, NZ е заличена от регистъра на адвокатите и от Националната социалноосигурителна каса на адвокатите и е регистрирана в INPS.

20 Предвид участието на NZ в процедура за атестиране по член 29, алинея 3 от Законодателен декрет № 116/2017 и факта, че алинея 5 от този член 29 предвижда, че такова участие предполага за почетните магистрати, чието назначение е потвърдено след провеждането на тази процедура, отказ ex lege от всички други претенции, произтичащи от предходното им трудово правоотношение като почетни магистрати, Министерството на правосъдието счита, че предметът на спора по главното производство е отпаднал.

21 NZ възразява на това искане за непроизнасяне по същество и иска от запитващата юрисдикция да повдигне въпрос за конституционосъобразност на член 29 от Законодателен декрет № 116/2017, и по-конкретно на този отказ ex lege, предвиден в алинея 5 от този член.

22 Запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно съвместимостта на член 29, алинея 5 от Законодателен декрет № 116/2017 с клауза 4 от Рамковото споразумение, член 7 от Директива 2003/88 и членове 31 и 47 от Хартата, в частност, доколкото посоченият отказ ex lege засяга правото на възнаграждение за времето на отпуск, равностойно на това, което имат редовите магистрати. Тя счита за уместно да сезира Съда с преюдициално запитване в това отношение, предвид директния ефект на тези разпоредби и предвид произтичащото от това правомощие, с което тя разполага, да остави без приложение национална правна уредба, противоречаща на норма с такъв ефект.

23 По-нататък, тази юрисдикция се пита дали член 29, алинея 5 от Законодателен декрет № 116/2017 отговаря на изискванията, произтичащи от клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение. Според нея е уместно да се отправи въпрос до Съда и в това отношение, тъй като отговорът на този втори въпрос би улеснил преценката на необходимостта от повдигане на въпрос до Corte costituzionale (Конституционен съд, Италия) относно конституционосъобразността на разглежданата национална разпоредба.

24 При тези обстоятелства Corte d'appello di L'Aquila (Апелативен съд Аквила) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Допускат ли член 31, параграф 1 и член 47 от [Хартата], член 7 от [Директива 2003/88] и клауза 4 от [Рамковото споразумение], национална правна уредба, която предвижда, че почетен съдия, който може да бъде квалифициран като „работник“ и „работник на срочен трудов договор“ и чието назначение е потвърдено до навършване на 70-годишна възраст, губи правото на платен отпуск за периода преди потвърждаването?

2) Допуска ли клауза 5, точка 1 от [Рамковото споразумение] национална правна уредба, която като мярка за санкциониране на злоупотребата при използването на срочни трудови правоотношения предвижда потвърждаване на назначението на почетния съдия до навършване на 70-годишна възраст, стига успешно да премине процедура за атестиране без конкурс, а при неуспешно преминаване на процедурата за атестиране предвижда парично обезщетение, като и в двата случая той трябва да се откаже от всяко право, свързано с предходния период?“.

По допустимостта на преюдициалното запитване

25 Италианското правителство оспорва допустимостта на преюдициалното запитване.

26 То изтъква, на първо място, че Съдът вече е бил сезиран от Giudice di pace di Fondi (Мирови съд Фонди, Италия) с преюдициално запитване, заведено под номер C-548/22, което повдига идентични въпроси, отнасящи се до същите национални разпоредби като разглежданите по делото в главното производство. По съображения главно на процесуална икономия това правителство счита, че настоящото преюдициално запитване е безполезно и че делото по главното производство е трябвало да бъде спряно до произнасянето на Съда по дело C-548/22.

27 На второ място, запитващата юрисдикция не установявала никаква връзка между принципите на правото на Съюза, на които се позовава, и националното законодателство, приложимо към спора по главното производство.

28 На трето и последно място, вторият въпрос бил хипотетичен, защото се отнасял до положение, различно от това на жалбоподателката по главното производство, доколкото последната е положила успешно устните изпити в процедурата за атестиране и следователно не се е ползвала от паричното обезщетение в случай на неуспешно преминаване на тази процедура, споменато в този въпрос.

29 Следва да се припомни, че според постоянната съдебна практика, в рамките на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, въведено с член 267 ДФЕС, само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, е компетентен да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Поради това, след като поставените въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 17 септември 2020 г., Burgo Group, C-92/19, EU: C:2020:733, т. 39 и цитираната съдебна практика).

30 От това следва, че въпросите относно правото на Съюза се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправен от национална юрисдикция преюдициален въпрос само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 17 септември 2020 г., Burgo Group, C-92/19, EU: C:2020:733, т. 40 и цитираната съдебна практика).

31 В това отношение, за да може Съдът да даде полезно за националния съд тълкуване на правото на Съюза, член 94, буква в) от Процедурния правилник на Съда изисква преюдициалното запитване да излага причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство (решение от 27 април 2023 г., AxFina Hungary, C-705/21, EU:C:2023:352, т. 26).

32 На първо място, следва да се отбележи, че макар обстоятелствата по делото, по което е постановено решение от 12 септември 2024 г., Presidenza del Consiglio dei ministri и др. (Възнаграждение на почетните магистрати) (C-548/22, EU:C:2024:730), с което Съдът впрочем обявява преюдициалното запитване за недопустимо, да са подобни на тези по делото в главното производство, и тези две дела да повдига сходни въпроси, това не променя факта, че с оглед по-специално на постоянната съдебна практика, цитирана в точки 29 и 30 от настоящото решение, при условие че са спазени произтичащите от нея изисквания, националният съд е свободен да отправи преюдициално запитване относно тълкуването на разпоредбите от правото на Съюза, релевантни за решаването на спора, с който е сезиран. Следователно наличието на установена съдебна практика по даден въпрос от правото на Съюза, макар да би могло да доведе до произнасяне от страна на Съда с определение по член 99 от неговия процедурен правилник, по никакъв начин не би могло да засегне допустимостта на преюдициално запитване, когато дадена национална юрисдикция реши в рамките на това право на преценка да сезира Съда по реда на член 267 ДФЕС (решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 49).

33 На второ място, като излага мотивирано съмненията си, от една страна, по въпроса дали с оглед на клауза 4 от Рамковото споразумение, на член 7 от Директива 2003/88 и на член 31 от Хартата жалбоподателката по главното производство може да бъде лишена от правото на платен отпуск, от което се ползва всеки работник, и от друга страна, относно съвместимостта на разглежданата в главното производство процедура за атестиране с клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение, запитващата юрисдикция излага в достатъчна степен връзката, която установява между разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване иска, и националната правна уредба, приложима към спора по главното производство.

34 Що се отнася обаче до член 47 от Хартата, трябва да се отбележи, че запитващата юрисдикция не е обяснила достатъчно конкретно защо е необходимо тълкуване на тази разпоредба, за да се произнесе по висящия пред нея спор, нито описание на връзката, която съществува между нея и приложимото към посочения спора национално законодателство, като се има предвид по-специално, от една страна, че този спор се отнася до упражняването на правото на жалбоподателката по главното производство на обезщетение за платен годишен отпуск, както и до законосъобразността на механизма за предотвратяване и санкциониране на злоупотребата при използването на последователни срочни трудови правоотношения, и от друга страна, че жалбоподателката по главното производство е сезирала компетентните национални юрисдикции, за да получи защита на тези права.

35 Що се отнася, на трето място, до твърдения хипотетичен характер на втория въпрос, както недвусмислено следва от акта за преюдициално запитване, запитващата юрисдикция иска да се установи дали е съвместима с правото на Съюза мярката, която задължаващ почетните магистрати, които искат да участват в процедурите за атестиране, да се откажат от всякакви права за периода преди тази процедура, и по-конкретно от правото на платен годишен отпуск. Тъй като съответното национално законодателство задължава жалбоподателката по главното производство да се откаже от това право веднага щом заяви участие в тази процедура, връзката между исканото тълкуване на правото на Съюза и предмета на спора по главното производство е явна и вторият въпрос няма хипотетичен характер, що се отнася до загубата на посоченото право.

36 Същевременно е безспорно, че жалбоподателката по главното производство е преминала процедурата за атестиране и назначението ѝ на длъжността почетен магистрат е било окончателно потвърдено. При това положение, въпросите на запитващата юрисдикция относно реда и условията за организиране на тази процедура и относно националното законодателство, което предвижда парично обезщетение в случай на неуспешно преминаване на посочената процедура, не са предмет на разглеждане в главното производство. Поради това вторият въпрос е хипотетичен в частта си относно тези два въпроса.

37 От това следва, че преюдициалното запитване е допустимо, с изключение на втория въпрос в частта му относно реда и условията за организиране на процедурата за атестиране на почетните магистрати с оглед на окончателното потвърждаване на назначението им на длъжност и относно паричното обезщетение в случай на неуспешно преминаване на тази процедура.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

38 Съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда последният има задачата да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът следва да преформулира въпросите, които са му поставени (решение от 30 април 2025 г., Genzyński, C-278/24, EU:C:2025:299, т. 41 и цитираната съдебна практика).

39 В настоящия случай двата въпроса на запитващата юрисдикция се явяват тясно свързани. Всъщност те се отнасят до правата, на които почетните магистрати, чието назначаване е потвърдено след преминаване на процедурата за атестиране, поради това не могат повече да се позовават. Така първият въпрос се отнася до тълкуването на клауза 4 от Рамковото споразумение, на член 7 от Директива 2003/88 и на член 31 от Хартата и се отнася по-конкретно до загубването на правото на платен отпуск за периода, предхождащ това потвърждаване, а вторият въпрос се отнася до тълкуването на клауза 5 от Рамковото споразумение и визира по-общо отказа от всякакви права, свързани с този предходен период.

40 Що се отнася, на първо място, до споменатите в поставените въпроси разпоредби, запитващата юрисдикция отбелязва, че процедурата по атестиране представлява мярка, приета в отговор на исканията на Европейската комисия и на решение от 16 юли 2020 г., Governo della Repubblica italiana (Статут на италианските мирови съдии) (C-658/18, EU:C:2020:572). От тази гледна точка целта на тази процедура е да се приложи задължението, произтичащо от клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение, да се приемат ефективни мерки за предотвратяване и санкциониране на злоупотребите при използването на последователни срочни трудови договори.

41 Всъщност тази юрисдикция иска да се установи дали процедурата за атестиране е достатъчно възпираща, за да може да бъде квалифицирана като мярка за санкциониране на злоупотребата при използването на такива договори по смисъла на тази клауза 5, точка 1, и следователно дали спазва изискванията на тази разпоредба, както е тълкувана от Съда.

42 Посочената юрисдикция отбелязва в това отношение, че разглежданата по главното производство правна уредба е позволила на NZ да получи стабилизиране на длъжността си, както и гаранции за периода след това стабилизиране, подобно на реформите, разгледани в решения от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401), и от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti (C-494/17, EU:C:2019:387). За разлика от тези реформи обаче, тази правна уредба предвижда, че заявлението за участие в процедурите за атестиране предполага почетните магистрати да се откажат от всякакви други претенции, произтичащи от предходното трудово правоотношение като почетни магистрати, и следователно да се откажат да се позовават в подкрепа на исканията си на принципа за недопускане на дискриминация, предвиден в клауза 4 от Рамковото споразумение.

43 Следователно запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали посочената правна уредба е съвместима с разпоредбата, която възнамерява да приложи, а именно клауза 5 от Рамковото споразумение, целяща да санкционира злоупотребата при използването на последователни срочни трудови договори, при прочита ѝ във връзка с клауза 4 от това споразумение, както и с член 7 от Директива 2003/88, който конкретизира правото на платен годишен отпуск, закрепено в член 31, параграф 2 от Хартата, на което работникът може да се позове по отношение на своя работодател (вж. в този смисъл решение от 9 ноември 2023 г., Keolis Agen, C-271/22—C-275/22, EU:C:2023:834, т. 28). При това положение е уместно преюдициалните въпроси да бъдат разгледани заедно.

44 В това отношение следва да се отбележи по-нататък, че макар в текста на първия поставен въпрос запитващата юрисдикция да споменава член 31, параграф 1 от Хартата, който закрепва правото на всеки работник на условия на труд, които опазват неговото здраве и сигурност и зачитат достойнството му, от акта за преюдициално запитване, както и от контекста на този въпрос е видно, че той всъщност се отнася до параграф 2 от посочения член 31.

45 На второ място, следва да се констатира, че макар от текста на поставените въпроси да е видно, че съмненията на запитващата юрисдикция се отнасят до член 29, алинея 5 от Законодателен декрет № 116/2017, който задължава почетните магистрати при подаване на заявлението си за участие в разглежданата процедура за атестиране да се откажат от всички права, произтичащи от предходното правоотношение като почетни магистрати, в мотивите на акта за преюдициално запитване посочената юрисдикция има предвид конкретно отказа от правото на платен годишен отпуск — право, с което почетните магистрати не разполагат през периодите на съдебна ваканция, за разлика от редовите магистрати.

46 Всъщност, що се отнася до това право, запитващата юрисдикция счита, че жалбоподателката по главното производство се намира в положение, сходно с това на редови магистрат. В това отношение тази юрисдикция отбелязва, че преди влизането в сила на разглежданата в главното производство правна уредба молбата на тази жалбоподателка за възнаграждение за периода на съдебната ваканция, в качеството ѝ на „работничка или служителка“ и „работничка на срочен договор“, е трябвало да бъде уважена, без да се засяга прилагането на съответните правила за давността.

47 За сметка на това, що се отнася до правото на социална закрила, запитващата юрисдикция счита, че положението на почетните магистрати и това на редовите магистрати не е сходно и че при всички положения евентуална разлика в третирането е обоснована.

48 Следователно при тези предварителни съображения трябва да се разгледа само един от аспектите на разглежданата в главното производство правна уредба, подчертан от запитващата юрисдикция в решението ѝ, а именно изискването за отказ от правото на платен годишен отпуск за периода, предхождащ процедурата за атестиране.

49 Затова трябва да се приеме, че с въпросите си, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение при прочита ѝ във връзка с клауза 4 от това споразумение, член 7 от Директива 2003/88 и член 31, параграф 2 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, целяща да санкционира злоупотребата при използването на последователни срочни трудови договори, която обуславя — за почетните магистрати на активна служба — заявлението да участват в процедура за атестиране, за да бъдат потвърдени назначенията им на длъжност до навършването на 70-годишна възраст, от изискването да се откажат от правото на възнаграждение за времето на годишен отпуск, произтичащо от правото на Съюза, във връзка с предходното им трудово правоотношение на почетен магистрат.

По същество

50 Клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение задължава държавите членки, с цел да предотвратят злоупотребите с използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения, да приемат най-малко една от изброените в нея мерки, когато във вътрешното им право няма еквивалентни правни мерки (решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 24 и цитираната съдебна практика).

51 По този начин клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение определя обща цел за държавите членки, изразяваща се в предотвратяване на подобни случаи на злоупотреба, като същевременно им предоставя свобода на избор по отношение на начините за нейното постигане, стига да не поставят под въпрос целта или полезния ефект на Рамковото споразумение (решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 26 и цитираната съдебна практика).

52 Освен това, когато — както е в случая — правото на Съюза не предвижда конкретни санкции, в случай че злоупотреби все пак бъдат установени, националните органи следва да приемат мерки, които трябва да бъдат не само пропорционални, но и достатъчно ефикасни и възпиращи, за да гарантират пълната ефикасност на нормите, приети в приложение на Рамковото споразумение (вж. в този смисъл решение от 13 юни 2024 г., DG de la Función Pública, Generalitat de Catalunya и Departamento de Justicia de la Generalitat de Catalunya, C-331/22 и C-332/22, EU:C:2024:496, т. 67 и цитираната съдебна практика).

53 Следователно, когато е налице злоупотреба с последователни срочни трудови договори или правоотношения, за надлежно санкциониране на тази злоупотреба и за заличаване на последиците от нарушението на правото на Съюза трябва да може да се приложи мярка, предоставяща ефективни и равностойни гаранции за закрила на работниците (решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 28 и цитираната съдебна практика).

54 Трябва да се припомни, че Съдът не следва да се произнася по тълкуването на разпоредби от националното право, тъй като тази задача е поверена изключително на запитващата юрисдикция или евентуално на компетентните национални юрисдикции, които трябва да определят дали изискванията, припомнени в точки 50—53 от настоящото решение, са изпълнени от разпоредбите на приложимата национална правна уредба (вж. в този смисъл решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 81).

55 Следователно запитващата юрисдикция трябва да прецени доколко условията за прилагане, както и ефективното прилагане на релевантните разпоредби на вътрешното право ги превръщат в адекватна мярка за санкциониране на злоупотребите при използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения и за заличаване на последиците. Същевременно, когато се произнася по преюдициално запитване, Съдът може евентуално да направи уточнения, имащи за цел да насочат националната юрисдикция във връзка с осъществяваната от нея преценка (вж. в този смисъл решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 82 и 83 и цитираната съдебна практика).

56 В това отношение следва да се припомни, че както Съдът е подчертал, Рамковото споразумение не съдържа общо задължение за държавите членки да предвидят преобразуването на срочните трудови договори в договори за неопределено време. Всъщност клауза 5, точка 2 от Рамковото споразумение по принцип оставя на държавите членки грижата да определят условията, при които срочните трудови договори или правоотношения се приемат за договори за неопределено време. От това следва, че Рамковото споразумение не конкретизира при какви условия могат да се използват договори за неопределено време (решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 80 и цитираната съдебна практика).

57 От тази разпоредба произтича, че държавите членки разполагат с възможността в качеството на мерки, които могат да предотвратят или санкционират злоупотребата с използването на последователни срочни трудови договори, да преобразуват срочните трудови правоотношения в трудови правоотношения за неопределено време, тъй като стабилността на заетостта, предоставяна от последните, представлява съществен елемент от защитата на работниците и служителите (вж. в този смисъл решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 39).

58 Така Съдът е приел по същество, че е възможно правна уредба, предвиждаща императивна правна норма, според която при злоупотреба с използването на срочни трудови договори последните се преобразуват в трудови правоотношения за неопределен срок, с изключение на всяко парично обезщетение, да съдържа мярка за ефективното санкциониране на подобни злоупотреби (вж. в този смисъл решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 40 и цитираната съдебна практика).

59 Следователно съдебната практика не изисква кумулиране на мерки. Освен това нито принципът за пълно поправяне на претърпяната вреда, нито принципът на пропорционалност налага плащането на наказателно обезщетение. Всъщност тези принципи изискват от държавите членки да предвидят подходящо поправяне на вредите, което е по-голямо от чисто символичното обезщетение, но не надхвърля пълното възстановяване на тези вреди (решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 41—43 и цитираната съдебна практика).

60 Следователно Рамковото споразумение не задължава държавите членки при злоупотреба с използването на срочни трудови договори да предвиждат право на обезщетение, което да се прибавя към преобразуването на срочното трудово правоотношение в трудово правоотношение за неопределено време (решение от 8 май 2019 г., Rossato и Conservatorio di Musica F.A. Bonporti, C-494/17, EU:C:2019:387, т. 45).

61 В случая италианското правителство подчертава, че целта на разглежданата по главното производство правна уредба е да предостави на почетните магистрати на активна служба всички гаранции, от които се ползват работниците, като предвижда възможност за оставане на служба до навършване на 70-годишна възраст, при условие да се премине успешно процедурата за атестиране, чиято цел е да се провери дали все още са изпълнени необходимите условия за упражняване на правораздавателни функции, в съответствие с практиката на Corte costituzionale (Конституционен съд).

62 От акта за преюдициално запитване е видно, първо, че жалбоподателката по главното производство е преминала успешно атестационната процедура с оглед на окончателното потвърждаване на назначението ѝ на длъжността почетен магистрат, предвидена в посочената правна уредба.

63 Второ, преди окончателното си потвърждаване на длъжност жалбоподателката по главното производство не е провеждала съдебни заседания през периодите на годишна съдебна ваканция на съда, в който упражнява функцията на почетен магистрат, и не е получавала възнаграждение за тези периоди.

64 Трето, искането за участие в процедурата за атестиране предполага отказ от правото на платен годишен отпуск за периода, предхождащ това окончателно потвърждаване — право, гарантирано от член 7 от Директива 2003/88 и член 31, параграф 2 от Хартата.

65 Според италианското правителство отказът „от всякакви други претенции“ и следователно от правото на платен годишен отпуск за предходен период представлява подходяща насрещна престация за окончателното потвърждаване на длъжност почетен магистрат, тъй като успехът в процедурата за атестиране не просто поражда шанс за стабилизиране на предходното трудово правоотношение, а води до неговото ефективно стабилизиране. Отказът от предходни претенции бил пряка последица от „поправянето в натура“, предоставено на почетните магистрати, чиито назначения са били потвърдени.

66 Това правителство изтъква също, че следва да се избегне обратна дискриминация спрямо редовите магистрати, за които се прилагат изцяло принципите на конкурсно начало и на изключителност на съдебната функция.

67 Следва да се припомни в това отношение, че клауза 4, точка 1 от Рамковото споразумение въвежда забрана работниците на срочни трудови договори да се третират — само защото извършват дейност по силата на срочен договор — по по-неблагоприятен начин по отношение на условията за наемане на работа спрямо работниците на трудов договор за неопределено време в сходно положение, освен ако различното третиране е оправдано от обективни причини (решение от 27 юни 2024 г., Peigli, C-41/23, EU:C:2024:554, т. 38 и цитираната съдебна практика).

68 Ако се установи, че почетните магистрати като жалбоподателката по главното производство се намират в сходно положение с това на редовите съдии, трябва да се провери дали съществуват обективни причини, които оправдават такава разлика в третирането (решение от 27 юни 2024 г., Peigli, C-41/23, EU:C:2024:554, т. 50).

69 В това отношение следва да се отбележи, че според тази юрисдикция не е оправдано на почетните магистрати да не се предоставя нито ден платен отпуск.

70 По-нататък, Съдът вече е постановил, че наличието на процедура за назначаване посредством конкурс, който е запазен само за длъжностите на редови магистрати за целите на достъп до съдебната власт, която следователно не се прилага за назначаването на почетни магистрати, позволява да се изключи възможността последните да се ползват изцяло от правата, предоставени на редовите магистрати. При все това, макар някои разлики в третирането да могат да се обосноват с различията в изискваната квалификация и с естеството на задачите, за които редовите магистрати трябва да поемат отговорност, изключването на всякакво право на платен отпуск по отношение на почетните магистрати не може да се допусне с оглед на клауза 4 от Рамковото споразумение (вж. в този смисъл решение от 27 юни 2024 г., Peigli, C-41/23, EU:C:2024:554, т. 53 и 54 и цитираната съдебна практика).

71 Това право всъщност фигурира в член 7, параграф 1 от Директива 2003/88, по силата на който „държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че всеки работник има право на платен годишен отпуск от най-малко четири седмици“.

72 Според постоянната съдебна практика тази разпоредба отразява и конкретизира закрепеното в член 31, параграф 2 от Хартата основно право на платен годишен отпуск (решение от 9 ноември 2023 г., Keolis Agen, C-271/22—C-275/22, EU:C:2023:834, т. 18 и цитираната съдебна практика).

73 По-нататък, залегналото в член 31, параграф 2 от Хартата право на всеки работник на платен годишен отпуск е едновременно императивно и безусловно, що се отнася до самото му съществуване, поради което в действителност тази разпоредба не се нуждае от конкретизиране в разпоредбите на правото на Съюза или на националното право, които само трябва да определят колко точно продължава платеният годишен отпуск и евентуално при какви условия се упражнява. Следователно сама по себе си посочената разпоредба е достатъчна, за да предостави на работниците право, на което могат да се позовават като такова при спор със своя работодател в положение от обхвата на правото на Съюза, което поради това попада в приложното поле на Хартата (вж. в този смисъл решение от 6 ноември 2018 г., Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, т. 74).

74 Така клауза 4 от Рамковото споразумение, член 7 от Директива 2003/88 и член 31, параграф 2 от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която, за разлика от предвиденото в нея за редовите магистрати, почетните магистрати, намиращи се в сходно положение, нямат право да получават обезщетение през ваканционния период, когато съдебната дейност е преустановена (вж. в този смисъл решение от 27 юни 2024 г., Peigli, C-41/23, EU:C:2024:554, т. 59).

75 От това следва, от една страна, че както произтича от съдебната практика, припомнена в точки 53 и 57 от настоящото решение, за да отговаря на условията по клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение, национална правна уредба трябва да предвижда, когато е налице злоупотреба при използването на последователни срочни трудови договори, ефективни гаранции за санкциониране на тази злоупотреба и за заличаване на последиците от нея, като преобразуването на срочното трудово правоотношение в трудово правоотношение за неопределено време представлява по принцип ефективна санкция за такава злоупотреба.

76 От друга страна, както следва от точка 73 от настоящото решение, правото на период на платен годишен отпуск е субективно право на всеки работник, което му е предоставено императивно и в същото време безусловно от правото на Съюза.

77 Следователно клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение не може да се тълкува в смисъл, че прилагането на мерките, предприети от държава членка за санкциониране на злоупотребата при използването на последователни срочни трудови договори и за заличаване на последиците от нея, е поставено в зависимост от изискването съответния работник да се откаже от право, което правото на Съюза му предоставя в изпълнение на клауза 4 от това споразумение. Всъщност клауза 5, точка 1 и клауза 4 от Рамковото споразумение имат самостоятелен обхват, целящ съответно санкциониране на такава злоупотреба и осигуряване на равностойно третиране на работниците, когато те работят по срочно трудово правоотношение.

78 По този начин националната правна уредба, която санкционира злоупотребата при използването на последователни срочни трудови правоотношения, като предвижда възможност за почетен магистрат тези правоотношения да бъдат преобразувани в трудово правоотношение за неопределено време, не може да се постави в зависимост от изискването този магистрат да се откаже от правата, които са му предоставени от правото на Съюза.

79 С оглед на гореизложените съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение при прочита ѝ във връзка с клауза 4 от това споразумение, член 7 от Директива 2003/88 и член 31, параграф 2 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, целяща да санкционира злоупотребата при използването на последователни срочни трудови договори, която обуславя — за почетните магистрати на активна служба — заявлението да участват в процедура за атестиране, за да бъдат потвърдени назначенията им на длъжност до навършването на 70-годишна възраст, от изискването да се откажат от правото на платен годишен отпуск, произтичащо от правото на Съюза, във връзка с предходното им трудово правоотношение на почетен магистрат.

По съдебните разноски

80 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

Поради изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

Клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение за срочната работа, сключено на 18 март 1999 г., което се съдържа в приложението към Директива 1999/70/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (CEEP), при прочита ѝ във връзка с клауза 4 от това споразумение, член 7 от Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 ноември 2003 година относно някои аспекти на организацията на работното време и член 31, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкува в смисъл, че

не допуска национална правна уредба, целяща да санкционира злоупотребата при използването на последователни срочни трудови договори, която обуславя — за почетните магистрати на активна служба — заявлението да участват в процедура за атестиране, за да бъдат потвърдени назначенията им на длъжност до навършването на 70-годишна възраст, от изискването да се откажат от правото на платен годишен отпуск, произтичащо от правото на Съюза, във връзка с предходното им трудово правоотношение на почетен магистрат.

Подписи